

สภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 2*

THE CONDITION OF PROMOTING HEALTH SCHOOLS IN EDUCATIONAL
INSTITUTIONS UNDER THE SAMUT PRAKAN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

¹จันทร์เพ็ญ ลาภมากพล Junpen Lapmakphon,

²พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano,

³พระมหาสมบัติ ธนปญโญ Phramaha Sombat Dhanapaño

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: moontupyao@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 2 จำนวน 310 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมเป็น สุข และโรงเรียนเป็นสุข ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ชุมชนเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และผู้เรียนเป็นสุข ตามลำดับ

คำสำคัญ: การส่งเสริม, โรงเรียนสุขภาวะ, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

This research article aimed to study the condition of promoting health schools in educational institutions under the Samut Prakan Primary Educational Service Area Office 2. Quantitative research was conducted by using the questionnaire with the sample group of 310 administrators and teachers in elementary schools under the Samut Prakan Primary Educational Service Area Office 2. Data were analyzed by descriptive statistics which were percentage, mean and standard deviation. Results showed that the condition of promoting health schools in educational institutions under the Samut Prakan Primary Educational Service

*Received: April 04, 2023, Revised: April 19, 2023, Accepted: April 19, 2023.

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของคุณฉันทิณีพนธ์เรื่อง รูปแบบการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะตามหลักพุทธธรรมสำหรับ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2

Area Office 2, in overall was operating at the highest level. When classified into aspects, it was found that there were 2 aspects with the highest level of practice, namely happy environment and happy school. As for the aspects that were practiced at a high level, 3 aspects were happy community, happy family and happy learners, respectively.

Keywords: Promotion, Health School, Primary School

บทนำ

เจตจำนงทางการศึกษาที่เราต้องการสร้างพลเมืองที่มีความสุขทั้งมิติของกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันในตัวมนุษย์และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งกายภาพและสังคม และมีความสามารถเชิงการแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี การพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้เด็กและเยาวชนให้เป็นคนที่สมบูรณ์พัฒนาไปได้อย่างรอบด้าน การพัฒนาโรงเรียนสู่สุขภาวะเป็นโรงเรียนสุขภาวะที่มีรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการใหม่ที่ยึดเอาสุขภาวะเป็นตัวตั้ง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสุข องค์กรเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข ทั้งในมิติของกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณมีวิถีที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันในตัวมนุษย์และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งกายภาพและสังคมและมีความสามารถรับมือความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างสมบูรณ์นั่นเอง ส่วนโรงเรียนโดยทั่วไปนั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มุ่งสร้างเด็กเก่งที่มีความสามารถในการแข่งขัน และมุ่งสู่ระบบการศึกษาที่เอาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัววัดคุณภาพโรงเรียนและคุณภาพครูในปัจจุบัน (มูลนิธิสถาบันการวิจัยทางการศึกษา, 2556)

โรงเรียนสุขภาวะเป็นโรงเรียนที่มีรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการใหม่ที่ยึดเอาสุขภาวะเป็นตัวตั้งเพื่อให้ผู้เรียนเป็นสุข องค์กรเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข ทั้งในมิติของกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ มีวิถีที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันในตัวมนุษย์และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งกายภาพและสังคมและมีความสามารถ รับมือความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสุขภาวะมีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ ผู้เรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข ชุมชนเป็นสุข (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560)

การจัดการศึกษาที่สร้างสุขภาวะในโรงเรียนมีจุดเด่นตรงที่การสร้างประชาคมการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนและระหว่างโรงเรียนหรือภายนอกโรงเรียน เพราะที่ผ่านมาแม้องค์กร หน่วยงาน ผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาต่างพยายามบอกว่าได้จัดการศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แต่ล้มไปว่าในการจัดการศึกษาอย่างไรก็ตามผู้ที่มีบทบาทสำคัญควบคู่ไปด้วยก็คือครู ดังนั้น ความแตกต่างของโครงการนี้กับการจัดการศึกษาของโรงเรียนอื่นๆ คือการเน้นให้ครูเรียนรู้ร่วมกันไปกับเด็กให้ได้มากที่สุดและเลิกการให้ครูเรียนรู้ผ่านการอบรมซึ่งไม่ได้ผล อีกทั้งการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนสุขภาวะซึ่งมุ่งพัฒนาเด็กทั้งร่างกาย ความคิดอ่าน จิตใจ และทักษะทางสังคม โดยวิธีการจัดการกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม ในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ภายใต้การมีบทบาทของเด็กตามความสนใจของเด็กเองซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินเห็นได้ชัดว่าเด็กมีความสุขในการเรียนมากขึ้น จากสภาพปัญหาดังที่กล่าวมาไม่ได้สอนให้เด็กเรียนรู้จากการปฏิบัติเหล่านี้เป็นสภาพจริงที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาไทยในยุคปัจจุบันที่เป็นปัญหา ใหญ่ที่นักจัดการศึกษาส่วนใหญ่ยังหาทางออกแทบไม่เจอและยังตกอยู่ในวังวนเรื่อยมา และยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ในเร็ววันนี้ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้น

นั้นกลายเป็นปัญหาคาชาซึ่งส่งผลกระทบต่อเด็กไทยที่เข้าเรียนในระบบต่อกันเป็นลูกโซ่ การศึกษาไทยจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเร่งหาจุดเปลี่ยนให้จงได้ เพื่อพลิกฟื้นคุณภาพของผู้เรียนที่เป็นเยาวชนกำลังสำคัญของประเทศชาติและสังคมโลกในอนาคตให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพภายใต้การสร้างความสุขภาวะให้ได้มากที่สุด ดังนั้น โรงเรียนสุขภาวะนับเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่สำคัญในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยในการพลิกฟื้น การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและโรงเรียนให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาได้อย่างแท้จริงและยั่งยืนภายใต้บริบทของตนเองนำไปสู่การสร้างสังคมสุขภาวะ สร้างเยาวชน พลเมืองที่มีคุณภาพได้อย่างยั่งยืน (มูลนิธิสถาบันการวิจัยทางการศึกษา, 2556) จากเหตุผลดังกล่าว การสร้างโรงเรียนสุขภาวะนั้นมีความครอบคลุมการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้กับ ผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน โดยเน้นการพัฒนาและประยุกต์ใช้ตามสภาพบริบทของแต่ละโรงเรียน ภายใต้เป้าหมายเดียวกันคือพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสุขภาวะ เกิดการหล่อหลอมนักเรียนเยาวชนต้นกล้าของ ประเทศ เมื่อเติบโตขึ้นให้เป็นบุคคลที่มีสุขภาวะอย่างสมบูรณ์ ดังนั้นการเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนา โรงเรียนให้สามารถบริหารจัดการและจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างสุขภาวะแก่ผู้เรียนได้จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะทำให้การสร้างสังคมสุขภาวะประสบความสำเร็จอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น หากเรากล้าและแน่วแน่ พอที่จะสร้างปฎิหาริย์การเปลี่ยนแปลง ความเจริญงอกงามทางการศึกษาให้กับสังคมไทยแล้วนั้น โรงเรียนสุขภาวะจึงเป็นคำตอบที่ชัดเจนที่สุดในการสร้างปฎิหาริย์นั้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่องสภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาให้เกิดเป็นโรงเรียนสุขภาวะจะอันจะส่งผลให้เกิดความสุขแก่โรงเรียนและชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากรในการวิจัย คือ ผู้บริหาร และครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 2 ทั้ง 71 โรงเรียน จำนวน 1,706 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 จำนวน 310 คน ด้วยการเปิดตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1) สร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎี จากเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการส่งเสริมสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 2 โดยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแปรค่าเป็น 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert Rensis (1967) 2) นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามในเบื้องต้น 3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการ

ตรวจสอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) และความชัดเจนของภาษา ด้วยการตรวจและประเมินดัชนีความสอดคล้องใน 3 ระดับ คือ มีความเหมาะสม ไม่แน่ใจ ไม่เหมาะสม โดยใช้สูตรในการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) ซึ่งถือเกณฑ์ IOC มากกว่า 0.7 จึงยอมรับว่าแบบสอบถามมีความเหมาะสม ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.7-1.00 ถือได้ว่าแบบสอบถามได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ 4) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาหรือวิธีของ Cronbach (Cronbach, Lee J, 1971) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 3.89 5) ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 3) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปซึ่งข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ในการตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชุมชนมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย โดยมีการแปลผลคะแนนจากบุญชม ศรีสะอาด (2535)

สรุปผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุภาพะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 2 ในภาพรวม มีผลการวิจัยดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุภาพะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 2 ในภาพรวม

สภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุภาพะในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 2	$\bar{X}$	S.D.	แปลผลระดับ การปฏิบัติ	อันดับ
1. ผู้เรียนเป็นสุข	4.07	0.45	มาก	5
2. โรงเรียนเป็นสุข	4.40	0.49	มากที่สุด	2
3. สภาพแวดล้อมเป็นสุข	4.53	0.53	มากที่สุด	1
4. ครอบครัวเป็นสุข	4.12	0.58	มาก	4
5. ชุมชนเป็นสุข	4.14	0.63	มาก	3
รวม	4.25	0.54	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข และด้านโรงเรียนเป็นสุข และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ ด้านชุมชนเป็นสุข ด้านครอบครัวเป็นสุข และด้านผู้เรียนเป็นสุข โดยมีรายละเอียดของแต่ละด้านดังนี้

สภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ด้านผู้เรียนเป็นสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อจากมากไปหาน้อย คือ ผู้เรียนไม่ยุ่งเกี่ยวสิ่งเสพติด อบายมุข ผู้เรียนแต่งกายถูกระเบียบ ผู้เรียนไม่ลักขโมยของ ผู้เรียนมีร่างกายแข็งแรง ชอบเล่นกีฬา มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ผู้เรียนรู้จักแยกแยะ ถูกผิด รู้จักปฏิเสธ ผู้เรียนไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ และผู้เรียนมีความเสียสละและแบ่งปัน ผู้เรียนช่วยเหลือ หรือผู้ที่อ่อนแอกว่า ผู้เรียนไม่ทะเลาะวิวาท ผู้เรียนรักษาความสะอาดเสื้อผ้า ร่างกาย ผู้เรียนมีความเสียสละเพื่อส่วนรวม ผู้เรียนมีสัมมาคารวะ ผู้เรียนขยัน อดออม ไม่ฟุ่มเฟือย ผู้เรียนรับประทานผักผลไม้ และผู้เรียนรักษาความสะอาดของโรงเรียน ผู้เรียนใช้น้ำ ไฟฟ้า และสิ่งของอย่างประหยัด ผู้เรียนสนใจและเอาใจใส่ การเรียน ผู้เรียนมีผลการเรียนดีขึ้น ผู้เรียนอ่านได้คล่อง เขียนได้คล่อง ผู้เรียนกล้าคิด กล้าถาม กล้านำเสนอ ผู้เรียนลดการทานน้ำอัดลมและขนมขบเคี้ยว

สภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ด้านโรงเรียนเป็นสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายข้อจากมากไปหาน้อย คือ ครูเอาใจใส่ผู้เรียนและมีความทุ่มเทในการทำงาน ครูมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนมีระบบดูแลช่วยเหลือ และรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนมีบรรยากาศที่ดี เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายที่ยึดประโยชน์ผู้เรียนเป็นตัวตั้ง มีการประสานร่วมกัน โรงเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการคิด ออกแบบกิจกรรมด้วยตนเอง พ่อแม่และผู้ปกครองให้ความร่วมมือประสานงานกับโรงเรียนในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียน

สภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายข้อจากมากไปหาน้อย คือ โรงเรียนมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยเพื่อปลอดภัยจากอุบัติเหตุ สารพิษ สิ่งเสพติด อบายมุข อาชญากรรม และการล่อลวงละเมิดทางเพศ โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ให้ร่มรื่น สะอาด ปลอดภัย และเอื้อต่อสุขภาพ โรงเรียนมีการดูแลรักษาและปกป้องสิ่งแวดล้อม โรงเรียนมีการดำเนินงานด้านโภชนาการสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมถูกสุขลักษณะ โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนและผู้เรียนและผู้สอนได้บรรลุสัมฤทธิ์ในการเรียน

สภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ด้านครอบครัวเป็นสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อจากมากไปหาน้อย คือ สมาชิกในครอบครัวมีการแสดงออกซึ่งความรักความเอื้ออาทรต่อกันทั้งทางกาย วาจา ใจ สมาชิกในครอบครัวรู้สึกชื่นชมคุณค่าของคนในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวมีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวมีการพูดคุยปรึกษาหารือและตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ สมาชิกในครอบครัวใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันที่เป็นสุข

สภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ จากมากไปหาน้อย คือ ชุมชนมีวิถีชีวิตที่อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและทรัพยากรชุมชน ชุมชนมีระบบเฝ้าระวัง ป้องกันปัญหาผู้เรียนร่วมกันโรงเรียน ชุมชนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา ชุมชนร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนและแก้ปัญหาผู้เรียนร่วมกัน ชุมชนเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียนในการปฏิบัติตามกฎหมายและหน้าที่พลเมือง ชุมชนมีการระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน ชุมชนรู้จักใช้พลังงานและสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติอย่างฉลาดและเกิดประโยชน์มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาสภาพการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ทั้ง 5 ด้าน คือ ผู้เรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข สิ่งแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จากด้านที่มีการปฏิบัติจากมากไปหาน้อย พบว่า 1) ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข มีระดับการปฏิบัติอยู่ในอันดับ 1 ซึ่งอาจจะมีเหตุผลจาก โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 มีบริบทที่เอื้ออำนวย ในเรื่องของงบประมาณซึ่งโรงเรียนจะได้รับการสนับสนุนจากบริษัท ห้างร้านต่างๆ ซึ่งประกอบธุรกิจ อยู่เป็นจำนวนมากหรือเรียกได้ว่า เป็นจังหวัดที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่หนาแน่น ส่งผลให้ มีการทำกิจกรรม CSR กับสถานศึกษาอยู่บ่อยๆ เช่น กิจกรรมปรับภูมิทัศน์ซึ่งเป็นกิจกรรมยอดนิยม จึงทำให้โรงเรียน มีสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่นสวยงาม ไม่ชำรุดทรุดโทรมเหมือนโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล 2) ด้านโรงเรียนเป็นสุขมีระดับการปฏิบัติอยู่ในอันดับ 2 เช่นเดียวกับ ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นเป็นสุข จากการได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ ทำให้โรงเรียนมีความพร้อม ในด้านต่างๆ เช่น มีครูเพียงพอ มีหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน มีสื่อการเรียนการสอนที่เพียงพอมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม กับภาคส่วนต่าง ๆ 3) ด้านชุมชนเป็นสุขมีระดับการปฏิบัติอยู่ในอันดับ 3 โรงเรียนมีส่วนร่วม กับชุมชน มีความสามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามโอกาส มีประเพณีท้องถิ่นที่ทำร่วมกัน เช่น ประเพณีรับบัว ประเพณีลอยกระทง เมื่อมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก็มีการร่วมมือกันป้องกันโรค 4) ด้านครอบครัวเป็นสุขมีระดับการปฏิบัติอยู่ในอันดับ 4 ตามที่กล่าวแล้วว่าจังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัด อุตสาหกรรม ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างโรงงาน ค่อนข้างจะมีเวลาให้กับครอบครัวน้อย ส่วนใหญ่พอ แม่ ลูกแทบจะไม่ได้พบกัน เวลาไม่ตรงกัน เสาร์อาทิตย์บางครอบครัวต้องทำงานพิเศษ และ 5) ด้าน ผู้เรียนเป็นสุขมีระดับการปฏิบัติอยู่ในอันดับ 5 ซึ่งมีผลมาจากครอบครัวมีเวลาดูแลนักเรียนน้อย ส่งผลให้ นักเรียนต้องดูแลตนเอง หรืออยู่กับคุณตา คุณยายซึ่งมีอายุมากแล้ว ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้เรียนลดการทาน น้ำอัดลมและขนมขบเคี้ยว นักเรียนค่อนข้างมีปัญหา ถึงแม้ว่าทุกโรงเรียนจะมีมาตรการห้ามขายน้ำอัดลมและ ขนมขบเคี้ยว แต่ภายนอกโรงเรียนไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงดาว แซ่มชื่น (2060) และสอดคล้องกับงานวิจัยของบดินทร์ อินตะจักร (2555) ที่ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับ น้ำอัดลมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนมีทัศนคติเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อน้ำอัดลม อยู่ในระดับ ปานกลาง อิทธิพลจากการโฆษณาและยังมีการจำหน่ายน้ำอัดลมภายในโรงเรียนและรอบๆโรงเรียนส่งผลให้ เกิดโทษต่อนักเรียนในปัจจุบัน สมควรที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการเพื่อลดพฤติกรรมการบริโภค

นำอัตถ์ของนักเรียนเพื่อการส่งเสริมสุขภาพที่ดีและด้านโรงเรียนเป็นสุข ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ พ่อแม่และผู้ปกครองให้ความร่วมมือประสานงานกับโรงเรียนในการส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระชานนท์ จักรใจ (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านดอนราษฎร์ดำรงวิทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ที่ปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนยังขาดการประชาสัมพันธ์และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนและครูควรทบทวนบทบาทของตนเอง โดยเฉพาะในประเด็นที่ผู้ปกครองเสนอแนะในแต่ละด้านในการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา นักเรียนไปพร้อมกัน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 5 ด้าน ดังนี้

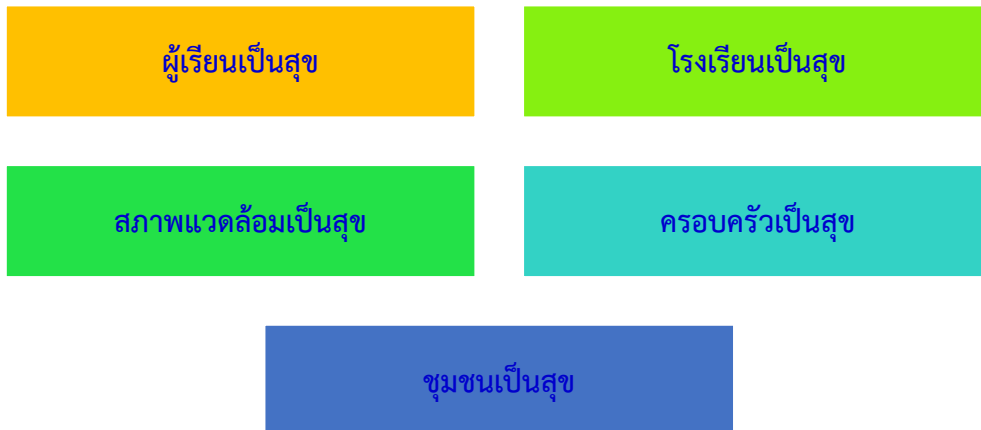
1. การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาพด้านผู้เรียนเป็นสุข โดย 1) ผู้เรียนมีทักษะวิชาการ 2) ผู้เรียนมีทักษะชีวิต 3) ผู้เรียนมีทักษะสุขภาพ 4) ผู้เรียนมีความเป็นพลเมือง 5) ผู้เรียนมีสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 6) ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม

2. การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาพด้านโรงเรียนเป็นสุข โดย 1) โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายที่ยึดประโยชน์ผู้เรียนเป็นตัวตั้ง และมีการประสานร่วมกัน 2) ครูมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) ครูเอาใจใส่ผู้เรียนและมีความทุ่มเทในการทำงาน 4) โรงเรียนมีบรรยากาศที่ดีเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5) พ่อแม่และผู้ปกครองให้ความร่วมมือประสานงานกับโรงเรียนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้เรียน 6) โรงเรียนมีระบบดูแลช่วยเหลือและรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล

3. การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาพด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข โดย 1) โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ให้ร่มรื่น สะอาด ปลอดภัย และเอื้อต่อสุขภาพ 2) โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนและผู้เรียนและผู้สอนได้บรรลุสัมฤทธิ์ในการเรียน 3) โรงเรียนมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยเพื่อปลอดภัยจากอุบัติเหตุ สารพิษ สิ่งเสพติด อบายมุข อาชญากรรม และการล่วงละเมิดทางเพศ 4) โรงเรียนมีการดำเนินงานด้านโภชนาการสุขภาพและสิ่งแวดล้อมถูกสุขลักษณะ 5) โรงเรียนมีการดูแลรักษาและปกป้องสิ่งแวดล้อม

4. การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาพด้านครอบครัวเป็นสุข 1) สมาชิกในครอบครัวรู้สึกชื่นชมคุณค่าของคนในครอบครัว 2) สมาชิกในครอบครัวใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันที่เป็นสุข 3) สมาชิกในครอบครัวมีการแสดงออกซึ่งความรักความเอื้ออาทรต่อกันทั้งทางกาย วาจา ใจ 4) สมาชิกในครอบครัวมีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว 5) สมาชิกในครอบครัวมีการพูดคุยปรึกษาหารือ

5. การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาพด้านชุมชนเป็นสุข 1) ชุมชนมีระบบเฝ้าระวังป้องกันปัญหาผู้เรียนร่วมกันโรงเรียน 2) ชุมชนเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียนในการปฏิบัติตามกฎหมายและหน้าที่พลเมือง 3) ชุมชนมีการระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน 4) ชุมชนร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนและแก้ปัญหาผู้เรียนร่วมกัน 5) ชุมชนรู้จักใช้พลังงานและสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ อย่างฉลาด และเกิดประโยชน์มากที่สุด 6) ชุมชนมีวิถีชีวิตที่อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและทรัพยากรชุมชน 7) ชุมชนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาทำให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา สรุปองค์ความรู้การวิจัยดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่นำมาเป็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้สภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 2 ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้
 - 1.1 ด้านผู้เรียนเป็นสุข มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ผู้เรียนลดการทานน้ำอัดลมและขนมขบเคี้ยว เหตุนั้น โรงเรียนควรมีการตรวจสอบอาหารที่มีประโยชน์สำหรับนักเรียนให้มากขึ้น
 - 1.2 ด้านโรงเรียนเป็นสุข มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ พ่อแม่และผู้ปกครองให้ความร่วมมือประสานงานกับโรงเรียนในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียน เหตุนั้น โรงเรียนจึงควรมีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อแนะนำเกี่ยวกับโรงเรียนเป็นสุขให้มากขึ้น
 - 1.3 ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ให้ร่มรื่น สะอาด ปลอดภัย และเอื้อต่อสุขภาพ เหตุนั้น โรงเรียนจึงควรเพิ่มงบประมาณและส่งเสริมพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มากขึ้น
 - 1.4 ด้านครอบครัวเป็นสุข มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ สมาชิกในครอบครัวใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันที่เป็นสุข เหตุนั้น โรงเรียนจึงควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่สมาชิกในครอบครัวได้ทำกิจกรรมร่วมกันในโรงเรียนมากขึ้น
 - 1.5 ด้านชุมชนเป็นสุข มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ชุมชนรู้จักใช้พลังงานและสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ อย่างฉลาด และเกิดประโยชน์มากที่สุด เหตุนั้น โรงเรียนจึงควรส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการพลังงานและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติให้มากขึ้น
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะโดยบูรณาการตามหลักพุทธธรรม
 - 2.2 ควรทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะ ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้สถิติขั้นสูง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (ฉบับปรับปรุง) ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ดวงดาว แชมชื่น. (2060). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนสุภาพะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธานินท์ ศิลป์จารุ. (2551). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: บิซซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- บดีนทร์ อินตะจักร. (2555). การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มน้ำอัดลมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสตรีวิทยา 2. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.
- พระชานนท์ จักรใจ. (2554). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านถ้ำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- มูลนิธิสถาบันการวิจัยทางการศึกษา. (2556). การบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพะ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส).
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2560). โรงเรียนสุภาพะการศึกษาแบบนวัตกรรมยุคใหม่ (Healthy School). แหล่งที่ มา <https://dol.thaihealth.or.th/Media/Index/591e0f31-e19d-e711-80e3-00155d65ec2e> สืบค้นเมื่อ 9 มิ.ย. 2663.
- Cronbach, Lee J. (1971). *Essentials of psychological testing*. 4th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607 - 610.
- Likert, Rensis. (1967). *Reading in Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.